

DEZVOLTAREA POTENȚIALULUI CREATIV AL COPIILOR LA DISCIPLINA „ABILITĂȚI PRACTICE”

Developing Pupils' Creative Potential during “Practical Skills” Classes

Maria Eliza Dulamă¹, Magdalena Bodiș²

Rezumat. Scopul cercetării a fost testarea ipotezei: dacă copiii de vârstă școlară realizează produse care necesită abilități variate și permit modalități diverse de realizare și finalizare, atunci crește potențialul creativ al copilului. Cercetarea a fost realizată la Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” din Zalău în anul 2009, în timpul școlii de vară „Artă și îndemănare”. Eșantionul a fost compus din 12 de copii din clasa a II-a cu vârsta de 9 ani. La testul inițial și la cel final s-a cerut copiilor să decoreze o felicitare prin aplicarea unor elemente decorative. Prin această probă s-a testat originalitatea, elaborarea, fluenta, noutatea, sinteza, restructurarea, soluția. Pentru dezvoltarea potențialului creativ, copiii au fost implicați în diverse situații de învățare în care li s-a cerut să decoreze produse care au rol utilitar, nu doar estetic (tablou, ramă de tablou, suport de pahare, suport de creioane, flori pentru vază, pungi de cadouri etc.). În aceste situații de învățare copiii au avut posibilitatea să realizeze produse noi, să își dezvolte abilitățile practice și capacitățile specifice creativității, să utilizeze metode și tehnici considerate eficiente în dezvoltarea creativității. Am ajuns la următoarele concluzii: toți copiii posedă ansamblul de capacități cu ajutorul cărora o persoană produce produse noi și originale, deci au creativitate dezvoltată la un anumit nivel; mai mulți copii au obținut performanțe la una sau mai multe probe, deci nu există un singur copil cu potențial creativ maxim; fiecare copil are produse mai reușite, dar și mai puțin reușite, prin urmare nu se poate stabili un progres constant, liniar, la nivel individual; unii copii manifestă un grad mai mare de rigiditate în elaborarea produselor (pe toate fețele cutiei de cadouri creează chenare), în timp ce alții sunt mai flexibili, încercând să creeze modele noi, diferite de cele anterioare. În concluzie, considerăm că elevii au progresat în dezvoltarea creativității prin integrarea lor în situațiile de învățare experimentale, confirmând ipoteza cercetării.

Cuvinte cheie: creativitate; originalitate; restructurare; elaborare; rezolvare; unicat.

Abstract. The aim of our research was to test the following hypothesis: if pupils realised products implying varied necessities and required diverse modalities for realising then the pupils' creative potential increased. We realised our research in “Mihai Eminescu” Secondary School in Zalău, in 2009, during the “Art and Skills” Summer School. Our sample was 12 pupils in the second grade, being 9 years old. For the initial and final tests we asked pupils to decorate greetings cards using certain decorative elements. We tested their originality, the complexity of their work, as well as fluency, new elements, synthesis, restructuring, and solutions. In order to develop their creative potential we asked pupils to decorate objects not only with an aesthetic role, but also useful ones (paintings, frames for paintings, supports for glasses, for pencils, flowers for vases, gift bags, etc.). We reached the following conclusions: all pupils had the capacities to create new and original products, so they had developed their creativity to a certain level; many pupils had succeeded in solving at their best one or more tasks so there were no pupils with maximum creative potential; each pupil had good or not so good products so we were able to notice certain individual progress for each pupil; some pupils were more rigid when designing their products than others (on all faces of the box some realised the same design), while others were more flexible, trying to create new models. Therefore, we concluded that pupils underwent positive changes in developing their creativity during the experimental learning situations that we proposed and that confirmed the hypothesis of our research.

Keywords: creativity; originality; restructure; elaborate; solve; unique.

¹ Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca (România), e-mail: dulama@cluj.astral.ro

² Școala Gimnazială Mihai Eminescu, Zalău (România)

Introducere

Una dintre cerințele învățământului actual este de a forma la copii capacitatea de a gândi creator. Pentru ca elevii să dobândească capacitatea de a fi creativi, ei ar trebui implicați în situații de învățare în care să își dezvolte aceste capacități. Pentru ca profesorii să fie capabili să proiecteze și să organizeze situații de învățare adecvate pentru dezvoltarea creativității, este nevoie ca ei să cunoască conceptul de creativitate, modul de manifestare și de formare a creativității, factorii care influențează, pozitiv sau negativ, creativitatea și ar trebui să fie ei înșiși creativi. Unii psihologi susțin că oamenii ar fi mai creativi dacă li s-ar explica ce este creativitatea.

Scopul acestui studiu este de a găsi răspunsuri la întrebările: Copiii cu vârsta de 9 ani manifestă potențial creativ în elaborarea unor produse la disciplina „Abilități practice”? Ce caracteristici ar trebui să aibă situațiile de învățare în care sunt implicați copiii pentru stimularea potențialului lor creativ? Care sunt criteriile după care putem evalua gradul de creativitate pe care îl are un produs? Ce teste ar trebui aplicate pentru a evalua potențialul creativ al copiilor?

Pornind de la aceste considerente, obiectivele cercetării au fost următoarele: analiza surselor bibliografice din perspectiva creativității; identificarea și evaluarea potențialului creativ al copiilor prin aplicarea unor teste; identificarea unor metode și tehnici de stimulare a creativității prin elaborarea unor produse; proiectarea, organizarea și desfășurarea unor procese de stimulare a creativității copilului la orele de *Abilități practice*; analizarea și interpretarea produselor realizate de copii.

Pentru realizarea acestor obiective, pe baza studierii bibliografiei, am creat teste prin intermediul cărora am testat creativitatea copiilor la disciplina „Abilități practice”. De asemenea, am proiectat și am organizat situații de învățare favorabile pentru dezvoltarea creativității copiilor în timpul realizării unor produse cu caracter utilitar, nu doar estetic. Prin această cercetare ne-am propus să testăm ipoteza: Dacă elevii realizează produse care necesită abilități variate și permit modalități diverse de realizare și finalizare, atunci crește potențialul creativ al elevului. Prin această cercetare oferim profesorilor unele informații referitoare la potențialul creativ al copiilor de 9 ani, despre modalitățile de identificare, de dezvoltare și de evaluare al acestuia.

Fundamentare teoretică

În prezent există sute de definiții ale creativității. Mihaela Roco (2004) susține că *a fi creativ* înseamnă a vedea același lucru ca toată lumea, dar a te gândi la ceva diferit, *a crea ceva nou, original și adecvat realității*. H. Jaoui (1975) consideră creativitatea ca „*un proces de asociere și de combinare, în ansambluri noi, a unor elemente preexistente.*” Pentru Al. Roșca (1981, p. 16) creativitatea este „*aptitudinea sau capacitatea de a produce ceva nou și de valoare*”, iar pentru alții ea este un proces prin care se realizează un produs. Margaret A. Boden (1992) consideră că, în general, creativitatea constă în „*realizarea de combinații noi, originale, de idei vechi*” și că aceste combinații ar trebui să aibă o anumită valoare. Michel și Bernardette Fustier (1998) menționează că, de obicei, creativitatea implică: adaptare, libertate interioară, evoluție, construcție, imaginație, originalitate, talent, distanțare față de lucrurile existente. Alți autori includ în creativitate capacitatea de a imagina răspunsuri la probleme, de a elabora soluții inedite și originale (E. Limbos, 1988). În concluzie, creativitatea este un ansamblu de capacități cu ajutorul cărora o persoană produce produse noi și originale. J.P. Guilford (1967) a susținut că toți oamenii au această trăsătură general umană de creativitate și că ei pot fi distribuiți, la diferite niveluri, pe o scală continuă a creativității.

În procesul creației Graham Wallas sugerează existența a patru faze: prepararea, incubația, iluminarea și verificarea. *Prepararea* implică subetapele: sesizarea problemei; formularea ei în termeni clari; analiza datelor cunoscute ale problemei; studierea istoricului problemei și a tentativelor de rezolvare; enunțarea ipotezelor rezolutive; testarea ipotezelor rezolutive. *Incubația*, etapa încercărilor „sterile”, nesatisfăcătoare, se petrece în inconștient și poate dura minute, ore, zile, luni, ani. *Iluminarea* (*inspirația, intuiția*) este momentul în care soluția problemei apare brusc în câmpul conștiinței. *Verificarea* este faza în care soluția găsită este testată, examinată, se elimină erorile, se completează lacunele, se fac retușuri.

J.P. Guilford (1967) consideră că orice rezolvare de probleme este un proces creativ și că individul creativ este motivat de tendința intelectuală de a căuta probleme nerezolvate pe care le va rezolva. Guilford (1950) a elaborat baterii de teste axate pe gândirea divergentă pentru a măsura

comportamentul creativ, adică următorii *factors ai gândirii divergente: fluența (fluiditatea), flexibilitatea, originalitatea, elaborarea, sensibilitatea la probleme, redefinirea (sau restructurarea).*

Prezentarea experimentului didactic

Cercetarea a fost realizată la Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” din Zalău în anul 2009, în vacanța de vară, când a fost organizată o școală de vară „Artă și îndemânare”. Eșantionul a fost compus din 12 de copii din clasa a II-a (fete și băieți), cu vârsta de 9 ani, linia germană. Cercetarea a avut mai multe variabile: *variabila independentă* - situațiile de învățare în care au fost implicați copiii; *variabila subiect* - particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor; specificul potențialului creativ la vârsta școlară și al fiecărui copil; inteligențele multiple ale fiecărui copil; cunoștințele și experiențele anterioare ale copiilor în funcție de mediul din care provin și de educația anterioară; *variabila dependentă* - produsele realizate de către copii. Pe parcursul cercetării, copiii au realizat mai multe produse, respectând anumite cerințe menționate de învățătoare.

Pentru identificarea potențialului creativ, la începutul școlii de vară am aplicat un test inițial (cu durata de 15 minute) în care s-a dat fiecărui copil o hârtie colorată roz din care să realizeze o felicitare. Obiectivul vizat a fost determinarea capacității de a combina elemente decorative în realizarea unui produs final (felicitare). Fiecare copil a avut posibilitatea să aleagă elemente decorative decupate (10 forme de diverse culori) pentru a le lipi. La testul inițial și la testul final am evaluat produsele după indicatorii următori:

- *fluența (fluiditatea)* (1-3 p.) - numărul de culori și numărul de modele folosite; indicele de fluiditate este dat de numărul total al întrebunțărilor;

- *flexibilitatea* (1-3 p.) - capacitatea de a modifica și de a restructura eficient demersul gândirii în situații noi, de a găsi soluții cât mai variate de rezolvare a problemelor, de a renunța la ipotezele vechi și de a adopta altele noi, de a face transferuri, de a realiza diverse modele, de a utiliza neobișnuit obiectele; indicele de flexibilitate este dat de numărul total de categorii diferite în care se pot include rezolvările;

- *originalitatea* (1-3 p.) - capacitatea de a emite idei noi, soluții ingenioase, neconvenționale, neobișnuite, care șochează; indicele de originalitate este dat de raritatea statistică a rezolvării;

- *noutatea* (1-3 p.) - ineditul lucrării în termeni de procese, tehnici, concepte; capacitatea operei de a servi ca model sau punct de plecare în elaborarea altor lucrări creative; criteriul transformațional presupune schimbarea radicală a modului de abordare;

- *elaborarea* (1-3 p.) - capacitatea de a planifica o activitate ținând cont de cât mai multe detalii, de a anticipa rezultatul final, de a dezvolta și finaliza o idee; gradul până la care lucrarea e bine construită (execuție/rapiditate/corectitudine);

- *sinteza lucrării* (1-3 p.) - calitatea lucrării de a combina elemente diferite într-un întreg coerent; atractivitatea, complexitatea, eleganța, expresivitatea, caracterul integral aspect; indicele de elaborare reprezintă numărul de detalii care completează și nuanțează răspunsul, produsul final;

- *redefinirea sau restructurarea* (1-3 p.) - abilitatea de a folosi într-o manieră nouă, neobișnuită, un obiect sau o parte a acestuia; combinarea obiectelor pentru îndeplinirea unei funcțiuni, cu punctaj de la 1 la 10.

- *soluția* (1-3 p.) - gradul în care lucrarea răspunde unei situații problematice; caracterul adecvat, logica, utilitatea și valoarea lucrării.

Pentru dezvoltarea creativității, copiii au fost implicați în opt situații de învățare, care au câteva caracteristici comune:

- produsul realizat de către copii are o anumită utilitate în casă sau în clasă, nu numai funcție estetică (tablou, ramă de tablou, suport de pahare, suport de creioane, flori pentru vază, pungii de cadouri etc.);

- copiii au lucrat în mod individual la realizarea produselor, în bănci situate la distanță mare unele de altele, pentru a evita copierea, influențarea reciprocă și pentru a putea evalua cât mai puțin subiectiv creativitatea fiecăruia; în condițiile din clasă unde sunt 25 elevi, aceștia se influențează reciproc;

- sarcina de lucru a necesitat și a permis o rezolvare în diverse moduri deoarece copiii: au primit materiale variate din care au ales; și-au creat propriile modele (nu s-a impus realizarea unui anumit model); au aplicat anumite tehnici de lucru, care nu au fost demonstrate de învățătoare, ci le-au descoperit singuri (de exemplu, suprapunerea elementelor decorative);
- copiii au avut la dispoziție un anumit interval de timp în care au elaborat lucrarea, deci, nu au posibilitatea de a fi ajutați de alte persoane (părinți, frați, bunici);
- copiii au folosit multe materiale care există în casă și care sunt considerate frecvent deșeuri (ambalaje, CD-uri, cutii, coji de ouă etc.).

În etapa postexperimentală li s-a cerut copiilor să decoreze, ca la proba inițială, o felicitare în timp de 15 minute. Spre deosebire de proba inițială, copiii au avut posibilitatea să aleagă dintre mai multe produse, fapt ce a crescut gradul de dificultate al probei. Prin această probă s-a testat, ca la proba inițială, originalitatea, elaborarea, fluența, noutatea, sinteza, restructurarea, soluția.

Rezultate și discuții

La proba inițială, copiii au realizat felicitările din Fig. 1. La testul inițial nu am evaluat flexibilitatea deoarece copiii au creat un singur model. Copiii au obținut rezultatele prezentate în Tabelul 1.



Fig. 1. Proba inițială „Felicitarea”

Tabel 1. Rezultatele copiilor la testul inițial

| Inițiale copil | Fluența 1-3 pct. | Originalitate 1-3 pct. | Noutate 1-3 pct. | Elaborare 1-3 pct. | Sinteza 1-3 pct. | Restructurare 1-3 pct. | Soluția 1-3 pct. | Punctaj total |
|----------------|---------------------|---------------------------|---------------------|-----------------------|------------------------|---------------------------|------------------------|------------------|
| B.A. | 2,5 | 2,5 | 2,5 | 3 | 3 | 2,5 | 3 | 19 |
| T.L. | 2,5 | 2 | 2 | 3 | 3 | 2 | 2,5 | 17 |
| P.L.- | 2,5 | 2 | 2 | 3 | 2 | 2 | 2 | 15,5 |
| B.G.. | 2 | 2 | 2 | 3 | 3 | 2 | 3 | 17 |
| H.C. | 2 | 2,5 | 2,5 | 3 | 3 | 2,5 | 3 | 18,5 |
| S.I.- | 2,5 | 2 | 2 | 3 | 2 | 2 | 2 | 15,5 |
| Ș.G. | 1 | 2,5 | 2,5 | 3 | 3 | 2,5 | 3 | 17,5 |
| C.D.- | 2,5 | 2 | 2 | 3 | 1 | 2 | 1 | 13,5 |
| Ț.Ș. | 2,5 | 2 | 2 | 3 | 3 | 2 | 2,5 | 17 |
| D.I. | 2 | 2 | 2 | 3 | 3 | 2 | 3 | 17 |

Fluența a fost notată astfel: 1 punct pentru minim 3 culori și trei modele; 2 puncte pentru 4-6 culori și 4-6 modele; 3 puncte pentru peste 7 culori și 7 modele. Deoarece copiii au realizat modele diferite de ale celorlalți, am acordat câte 3 puncte pentru originalitate. La noutate, am acordat 2 puncte deoarece nu au prezentat elemente noi, ci asemănătoare. Ei ar fi putut aplica elementele decorative și pe partea interioară a felicitării. S-a remarcat B.A., care a aplicat inimioare peste baloane și a suprapus 2 fluturi peste o inimă, iar H.C. a suprapus inimioare peste fluturi și a lipit 2 triunghiuri formând un romb. La elaborare am acordat 3 puncte deoarece toți au realizat felicitarea în timpul acordat, au lipit corect (pe toată suprafața) elementele decorative și nu au murdărit lucrarea. La sinteza felicitării am acordat 3 puncte pentru coerența lucrării, atractivitate, complexitate, eleganță, expresivitate, caracterul integral, aspect. C.D. a aplicat aleator elementele, P.L. și S.I. au aplicat unele elemente într-un mod sistematic, iar altele în mod aleator, iar ceilalți copiii au realizat compoziții cu elemente de simetrie. Am acordat același punctaj și pentru soluția dată problemei distribuirii elementelor în spațiu cu scopul de a-l decora într-un mod plăcut. La restructurare, am acordat punctaj similar cu cel de la noutate și originalitate deoarece au folosit într-un mod similar sau inedit elementele decorative.

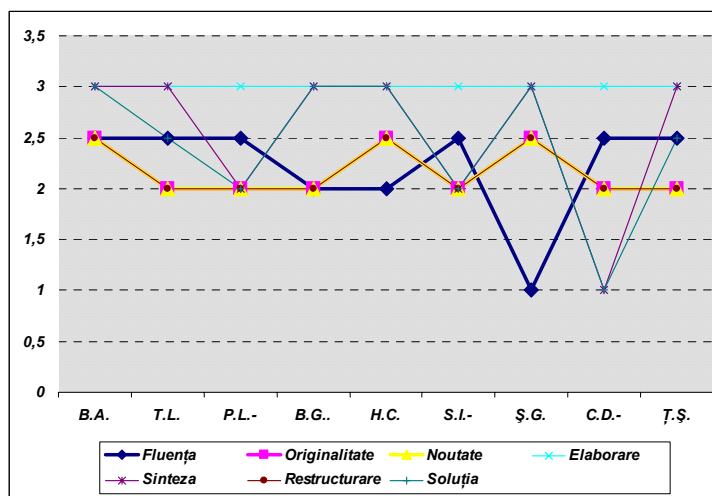


Fig. 2. Tezultatele copiilor la testul inițial

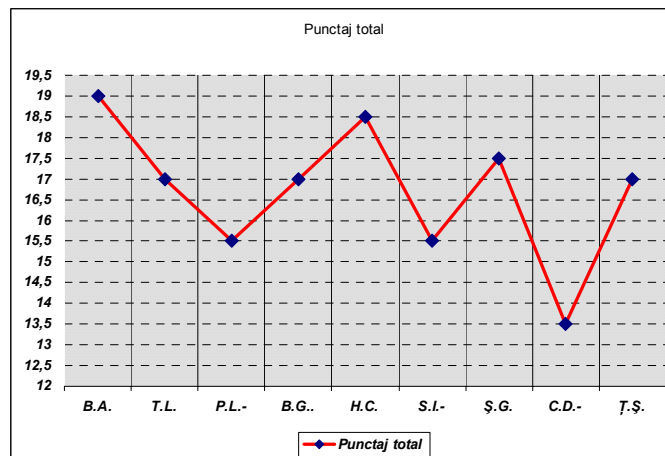


Fig. 3. Punctajul total obținut de elevi la testul inițial

Pe baza punctajului total am grupat copiii în trei categorii de creativitate: mare (17,5-19,5 puncte), medie (17,4 – 16,6), cu mică (sub 16,5). Pe ansamblu, chiar dacă nu au obținut punctaj maxim la toate criteriile, felicitările cele mai potrivite par a fi cele realizate de către trei copii (30%): Ș.G. (elementele formează un chenar, dar soluția este tradițională, conservatoare), B.A. (cu elemente

suprapuse, dar o compoziție simplă, cu soluții ingenioase) și H.C. (o compoziție mai încărcată decât cea realizată de B.A., dar, la fel, cu soluții ingenioase). Creativitate mică apreciem că au trei copii (30%): C.D., P.L. și S.I, iar patru au creativitate medie (40%).

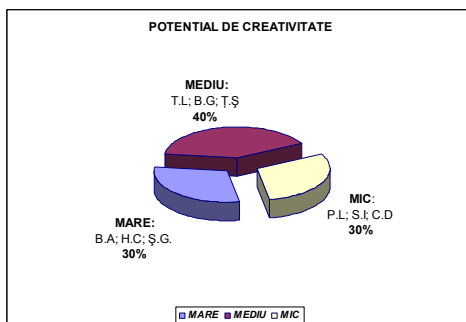


Fig. 4. Categoriile de creativitate

Situațiile de învățare sunt următoarele:

Tema nr. 2: Pomul înflorit. Fiecare copil a primit o coală A4 pe care era desenat conturul unui pom. Copiii au decorat pomul cu cocloașe de hârtie creponată de culoare verde, galben și roșu.



Fig. 5. Pomul înflorit



Fig. 6. Flori pentru vază

Tema nr. 3: Flori pentru vază. Copiii au realizat flori prin desenare, decupare și lipire. Fiecare copil a desenat flori de culori și forme diferite. Fiecare copil a desenat frunze asemănătoare, deci am putea identifica produsele realizate de același copil după frunzele desenate, ceea ce indică inflexibilitate și conservatorism.

Tema nr. 4: Pungi pentru cadouri. Copiii au decorat pungi pentru cadouri prin aplicarea unor elemente decorative: la prima pungă au folosit un element decorativ de o singură culoare; la a doua pungă au folosit același element decorativ, dar de 2 culori; la a treia pungă au folosit 2 modele decorative de aceeași culoare; la a patra pungă au folosit 2 modele decorative de 2 culori.

În primul caz, doi copii au aplicat elementele decorative aleator, patru au acoperit întreaga suprafață cu elemente decorative, dar trei dintre ei nu au făcut-o impecabil, fie distanța dintre elemente nu este aceeași, fie suprapun elemente, fie rămâne spațiu liber. Ț.L. a aplicat corect elementele decorative pe toată suprafața. Trei copii au realizat un model din elementele decorative. În al doilea caz, toți copiii au creat modele unice din cele două elemente. Unii copii au creat modele diferite pe cele două părți ale

pungii, motiv pentru care le-am acordat 1 punct la noutate. Se remarcă progresul la toți copiii față de sarcina de lucru anterioară. În al treilea caz, trei copii au aplicat haotic elementele decorative, Ș.G. a realizat un chenar pe margine la toate pungile, pe ambele părți ale pungilor, deci nu a schimbat modelul, B.A. a realizat chenare pe margini, dar în interior a mai inclus și o inimă din elemente decorative (pe o parte a pungii). Ț.L., H.C., Ț.Ș., S.I. au creat modele diferite pe fețele pungilor, Ț.Ș. a creat aceleași modele ca la punga anterioară, dar a folosit elemente decorative de culori diferite (permite recunoașterea produsului prin repetarea modelului). În al patrulea caz, copiii au creat modele diferite de cele anterioare, ceea ce dovedește un progres pentru fiecare. La cele patru sarcini de lucru, remarcăm faptul că: doi copii (P.L., H.C.) au realizat câte 5 modele diferite, din maximum de opt posibile; patru copii (Ț.L., B.A., S.I., C.D.) au realizat câte 6 modele diferite; doi copii (Ț.Ș., B.G.) au realizat câte 7 modele diferite (cei mai creativi); Ș.G. a realizat chenare din elemente decorative la toate pungile (cel mai conservator).



Fig. 7. Punga decorată cu un element decorativ de o singură culoare



Fig. 8. Punga decorată cu 2 modele decorative de aceeași culoare



Fig. 9. Punga decorată cu același element decorativ, dar de 2 culori fiecare



Fig. 10. Punga decorată cu 2 modele decorative de 2 culori

Tema nr. 5: Rame de tablouri. Copiii au decorat rame de tablouri din materiale diverse (folie izolatoare, polistiren, plută, carton) prin aplicarea unor elemente diverse (pioneze, pânză, sfoară colorată, bucăți de hârtie, semințe etc.). 5 copii au acoperit în mod uniform ața peste ramă și au aplicat apoi semințe într-un mod simetric. D.C. a realizat o ramă frumoasă prin aplicarea steluțelor argintii peste firele vișinii. P.L. nu a realizat contrastul necesar între firele albe și ornamentele deschise la culoare. 10 rame au fost realizate prin înfășurarea unor fâșii de hârtie sau pânză colorată. Peste aceste fâșii copiii au aplicat coji de fistic, mărgelile, melci, inimioare și fundițe de hârtie, boabe de fasole. Deoarece pânza și hârtia sunt colorate, elementele decorative nu se observă și nu au rol estetic, ci mai degrabă strică aspectul ramei. Cea mai atractivă ramă de carton este cea în formă de inimă roșie, decorată cu inimioare albe.



Fig. 11. Rame de tablouri

Tema nr.6: Medalionul. Copiii au decorat două medalioane prin aplicarea unor elemente decorative diverse. Ș.G. a realizat cele mai reușite medalioane prin folosirea simetriei în amplasarea elementelor și plasarea unui element mai mare în centru. Ș.I. a realizat un medalion frumos, care cuprinde un pui, fluturi și flori, poziționate adecvat în spațiu. C.D. a elaborat o compoziție reușită formată dintr-un avion, flori cu frunze, un ursuleț și un soare.



Fig. 12. Medalioane



Fig. 13. Suporturi de pahare

Tema nr.7: Suport de pahare. Copiii au decorat un CD prin aplicarea unui șervețel de hârtie (tehnica șervețelului). Nu există diferențe semnificative între suporturile realizate de copiii deoarece ei au primit șervețelele pe care doar le-au aplicat și le-au lipit pe CD.



Fig. 14. Suporturi de creioane



Fig. 15. Tablouri din semințe

Tema nr. 8: Suport de creioane. Copiii au decorat un suport de creioane prin aplicarea unor elemente decorative. Cele mai reușite lucrări sunt cele realizate de P.L. și Ș.G. Cele două suporturi au la bază elemente decorative din hârtie: copii, flori, mașini, iar la partea superioară baloane, stele, lună, soare, fluturi. Cele două lucrări nu sunt prea încărcate cu elemente decorative, au caracter unitar pe cele patru fețe, în timp ce celelalte lucrări au pe fiecare față alt model. Lucrarea lui I.R. are trei părți elaborate în mod atractiv, dar una este foarte încărcată, compoziția nefiind unitară. Lucrarea lui D.I. are pe una dintre fețe un element atractiv, adică patru copiii care formează un lanț.

Tema nr. 9: Tabloul. Copiii au decorat un tablou prin aplicarea unor semințe. Ei au realizat tablouri din semințe (porumb, fasole, floarea soarelui, dovleac, grâu) și coji de fistic. Compoziția lui B.G. este cea mai haotică, apoi cea realizată de H.L., care este mai slab elaborată. Ceilalți copii au utilizat elemente de simetrie, care oferă lucrărilor un aspect plăcut. C.D. a realizat o compoziție atractivă din scoici.

În etapa postexperimentală, la testul final (o felicitare) copiii au obținut rezultatele prezentate în Tabelul 2.

Tabel 2. Rezultatele copiilor din grupa experimentală la testul inițial și la testul final

| Inițiale copil | Fluența 1-3 pct. | Originalitate 1-3 pct. | Noutate 1-3 pct. | Elaborare 1-3 pct. | Sinteza 1-3 pct. | Restructurare 1-3 pct. | Soluția 1-3 pct. | Punctaj total |
|----------------|---------------------|---------------------------|---------------------|-----------------------|---------------------|---------------------------|---------------------|------------------|
| B.A. | (2,5) 1 | (3) 3 | (2,5) 3 | (3) 3 | (3) 3 | (2,5) 3 | (3) 3 | (19) 19 |
| T.L. | (2,5) 3 | (3) 3 | (2) 3 | (3) 3 | (3) 3 | (2) 3 | (2,5) 3 | (17) 21 |
| P.L. | (2,5) 2,5 | (3) 3 | (2) 0 | (3) 3 | (2) 2 | (2) 2 | (2) 3 | (15,5) 15,5 |
| H.C. | (2) 1,5 | (3) 3 | (2,5) 3 | (3) 3 | (3) 2 | (2,5) 3 | (3) 3 | (18,5) 18,5 |
| S.I. | (2,5) 1 | (3) 3 | (2) 3 | (3) 3 | (2) 2 | (2) 2 | (2) 2 | (15,5) 16 |
| Ș.G. | (1) 3 | (3) 3 | (2,5) 0 | (3) 3 | (3) 3 | (2,5) 3 | (3) 3 | (17,5) 18 |
| C.D. | (2,5) 2 | (3) 3 | (2) 3 | (3) 3 | (1) 2 | (2) 2 | (1) 3 | (13,5) 18 |
| Ț.Ș. | (2,5) 2 | (3) 3 | (2) 3 | (3) 3 | (3) 3 | (2) 2 | (2,5) 3 | (17) 19 |
| D.I. | (2) 3 | (2) 3 | (2) 3 | (3) 3 | (3) 3 | (2) 3 | (3) 3 | (17) 21 |
| I.R. | (-) 3 | (-) 3 | (-) 3 | (-) 3 | (-) 1 | (-) 2 | (-) 2 | (-) 17 |

Notă. Punctajele la proba inițială sunt cele cuprinse între paranteze.

Fluența a fost notată astfel: 1 punct pentru 1-15 elemente decorative; 2 puncte pentru 16-25 elemente decorative; 3 puncte pentru peste 25 elemente decorative. Pentru originalitate am acordat 3 puncte fiecărei felițări deoarece au fost diferite între ele. Pentru noutate am acordat 3 puncte dacă au folosit tehnici diferite de proba inițială. La elaborare am acordat 3 puncte pentru realizarea felițării în timpul acordat, lipirea corectă a elementelor decorative și pentru că nu au murdărit lucrarea. La sinteza felițării am acordat 3 puncte pentru coerența lucrării, atractivitate, complexitate, eleganță, expresivitate, caracterul integral, aspect. Am acordat 3 puncte pentru aplicarea elementelor într-o compoziție integrată, 2 puncte pentru existența unor elemente de simetrie, 1 punct pentru compoziție cu structură aleatoare. Remarcăm faptul că elevii care au realizat compoziții unitare la proba inițială, au realizat compoziții unitare și la proba finală, cu excepția lui H.C. Copiii care au aplicat anumite elemente în mod sistematic, dar aveau și elemente decorative aplicate aleator, la proba finală au procedat în mod similar, ceea ce înseamnă că ei ar trebui să fie implicați în situații de învățare în care să analizeze caracterul integrat al compozițiilor. C.D., care a obținut punctaj mic la proba inițială, au progresat la această probă prin aplicarea unor elemente decorative într-un mod sistematic. La restructurare, am acordat 1 punct dacă au folosit numai elemente decorative ca la proba inițială, 2 dacă au combinat și alte elemente și 3 puncte dacă le-au structurat într-un mod armonios, nu aleator. Am acordat 3 puncte pentru soluția dată problemei prin distribuirea elementelor în spațiu cu scopul de a-l decora într-un mod plăcut și 2 puncte pentru aplicarea haotică.

Cele mai reușite felițări sunt cele realizate de: T.L., D.I., Ș.G., B.A. La proba finală au realizat compoziții haotice 2 copii, care au rezultate slabe la matematică (B.A., S.I.) și unul care are logică matematică, dar nu are spirit competitiv și este lent. Evaluarea a fost dificilă deoarece copiilor li s-au oferit materiale diferite de proba inițială.

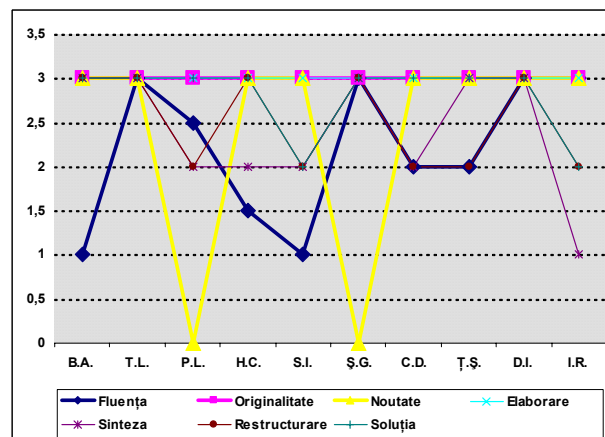


Fig. 16. Rezultatele copiilor la testul final

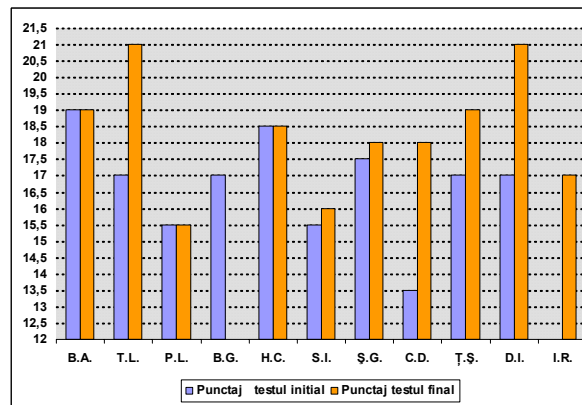


Fig. 17. Punctajul total comparativ obținut de elevi la testul inițial și la cel final

Tabel 3. Rezultatele comparative la proba inițială și la proba finală

| Inițiale elev | Categorie de potențial creativ | Punctaj la proba inițială | Punctaj la proba finală | Diferența |
|---------------|--------------------------------|---------------------------|-------------------------|-----------|
| B.A. | mare | 19 | 19 | 0 |
| T.L. | mediu | 17 | 21 | 4 |
| P.L. | mic | 15,5 | 15,5 | 0 |
| B.G. | mediu | 17 | - | - |
| H.C. | mare | 18,5 | 18,5 | 0 |
| S.I. | mic | 15,5 | 16 | 0,5 |
| Ș.G. | mare | 17,5 | 18 | 0,5 |
| C.D. | mic | 13,5 | 16 | 2,5 |
| Ț.Ș. | mediu | 17 | 19 | 2 |
| D.I. | mediu | 17 | 21 | 4 |

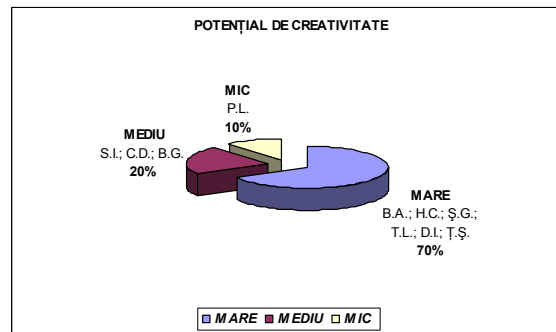


Fig. 18. Categoriile de creativitate la proba finală

La proba finală, 3 copii au obținut același punctaj ca la proba inițială, iar ceilalți au primit un punctaj mai mare. Doi copii (P.L., S.I.) (20% din total) au rămas în categoria celor cu *creativitate mică* (sub 16,5). P.L. a obținut cel mai mare punctaj (36,5) în elaborarea produselor pe parcursul situațiilor de învățare, în timp ce S.I., cu logică matematică mai slabă, a obținut un punctaj mic la acele probe. C.D., care era în această grupă la evaluarea inițială, a obținut un punctaj mult mai bun (18) la evaluarea finală, deci a progresat, iar pe parcurs a obținut 31 puncte, deci un punctaj relativ mic, prin comparație cu ceilalți. Doi copii (B.A., H.C.) din categoria celor cu *creativitate mare* (17,5-19,5 puncte) au obținut același punctaj ca la proba inițială, iar Ș.G. a obținut un punctaj mai mare. Din categoria copiilor cu *creativitate medie* (18,4 – 16,6), 3 copii (T.L., Ț.Ș., D.I.) au obținut un punctaj care le permite trecerea în categoria celor cu creativitate mare. Grupa cu elevi cu creativitate mare cuprinde acum 6 copii (70%).

Concluzii

1) Analizând rezultatele obținute de copiii la testele inițiale și la testele finale, remarcăm faptul că 7 copiii au obținut rezultate mai bune la testul final, deci *au progresat*.

2) Rezultatele bune la proba finală sunt explicate prin asigurarea condițiilor favorabile pentru dezvoltarea creativității:

- copiii au fost implicați în mai multe situații de învățare în care au avut posibilitatea să realizeze produse noi, să își dezvolte abilitățile practice și capacitățile specifice creativității (a observa, a analiza, a reprezenta, a compara, a deduce, a combina etc.) (variabila independentă);

- s-au utilizat anumite metode și tehnici considerate eficiente în dezvoltarea creativității (variabila independentă);

- învățătoarea a asigurat permanent un climat optim pentru creație plastică și tehnică, oferindu-le copiilor feedback pozitiv, atât pe parcursul elaborării produselor, cât și după realizarea lor;

- copiii au învățat și exersat modalități concrete, tehnici de lucru diferite prin care pot elabora produse din diverse materiale;

- învățătoarea a ținut cont de variabilele dependente: particularitățile de vârstă și individuale ale copilului; specificul potențialului creativ la vârsta preșcolară și al fiecărui copil; inteligențele multiple ale fiecărui copil; cunoștințele și experiențele anterioare ale elevilor în funcție de mediul din care provin și de educația anterioară.

Rezultatele grupei experimentale concretizate în produsele realizate pot fi sintetizate astfel:

- toți copiii posedă ansamblul de capacități cu ajutorul cărora o persoană produce produse noi și originale, deci au creativitate dezvoltată la un anumit nivel;

- în grupa experimentală există mai mulți copii care au obținut performanțe la una sau mai multe probe, deci nu există un singur copil cu potențial creativ maxim;

- fiecare copil are produse mai reușite, dar și mai puțin reușite, prin urmare nu se poate stabili un progres constant, liniar, la nivel individual, aspect specific evoluției demersului creativ;

- performanțele grupei experimentale pot fi corelate cu mulțimea și calitatea reprezentărilor, cu capacitățile și abilitățile formate pe parcursul activităților în orele de „Abilități practice” și în afara lor.

- unii copii manifestă un grad mai mare de rigiditate în elaborarea produselor (pe toate fețele cutiei de cadouri creează chenare), în timp ce alții sunt mai flexibili, încercând să creeze modele noi, diferite de cele anterioare.

În concluzie, considerăm că elevii au progresat în dezvoltarea creativității prin integrarea lor în situațiile de învățare experimentale, confirmând ipoteza cercetării: dacă elevii realizează produse care necesită abilități variate și permit modalități diverse de realizare și finalizare, atunci crește potențialul creativ al elevului.

Bibliografie

- BODEN, A., 1995. *The Creative Mind: Myths and Mechanism*. New York: Basic Books
- FUSTIER, M., FUSTIER, Bernardette, 1988. *Pratique de la Créativité*. Paris: ESF, ed. A II.a
- GUILFORD, J.P., 1967. *The Nature of Human Intelligence*. New York: Bearly Limited
- JAOUÏ, H., 1990. *La créativité. Mode d'emploi. Applications pratiques*. Paris: ESF, ed. A II.a,
- LANDAU, E., 1979. *Psihologia creativității*. București: E.D.P.
- LIMBOS, E., 1988. *Les barrages personnels dans les rapports humains*. Paris: ESF
- ROCO, Mihaela, 2004. *Creativitate și inteligență emoțională*. Editura Polirom, Iași
- ROȘCA, Al., 1981. *Creativitate generală și specifică*. București: Editura Academiei